

CONVENTIA din 4 noiembrie 1950 pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, amendata prin Protocoalele nr. 3, 5 si 8 si completata prin Protocolul nr. 2, semnata la Roma*)

- ▶(la data 01-sep-2014 actul a fost in legatura cu Acord din 27-iun-2014)
- ▶(la data 25-feb-2011 actul a fost in legatura cu Acord din 22-nov-2010)
- ▶(la data 14-dec-2007 actul a fost in legatura cu Carta din 12-dec-2007)
- ▶(la data 01-ian-2007 actul a fost in legatura cu Decizia 2006/54/CE/30-ian-2006)
- ▶(la data 01-ian-2007 actul a fost in legatura cu Decizia 2006/55/CE/30-ian-2006)
- ▶(la data 01-ian-2007 actul a fost in legatura cu Acord din 14-apr-2005)
- ▶(la data 05-mai-2006 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 12/2000)
- ▶(la data 16-dec-2004 actul a fost in legatura cu Act Final din 30-sep-2003)
- ▶(la data 18-ian-1999 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 6/1996)
- ▶(la data 31-mai-1994 actul a fost ratificat de Legea 30/1994)
- ▶(la data 31-mai-1994 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 7/1984)
- ▶(la data 31-mai-1994 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 6/1983)
- ▶(la data 31-mai-1994 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 4/1963)
- ▶(la data 31-mai-1994 a se vedea referinte de aplicare din Protocolul 2/1963)
- ▶(la data 31-mai-1994 a se vedea referinte de aplicare din Protocol din 1952)

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, luind in considerare Declaratia Universala a Drepturilor Omului, proclamata de Adunarea generala a Natiunilor Unite la 10 decembrie 1948,

considerind ca aceasta declaratie urmareste sa asigure recunoasterea si aplicarea universala si efectiva a drepturilor pe care ea le enunta,

considerind ca scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o uniune mai strinsa intre membrii sai si ca unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apararea si dezvoltarea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, reafirmind atasamentul lor profund fata de aceste libertati fundamentale care constituie temelia insasi a justitiei si a pacii in lume si a caror mentinere se bazeaza in mod esential, pe de o parte, pe un regim politic cu adevarat democratic, iar pe de alta parte, pe o conceptie comuna si un respect comun al drepturilor omului din care acestea decurg,

hotarite, in calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de acelasi spirit si avind un patrimoniu comun de idealuri si de traditii politice, de respect al libertatii si de preeminenta a dreptului, sa ia primele masuri menite sa asigure garantarea colectiva a anumitor drepturi enuntate in Declaratia Universala,

Afirmând că înaltele părți contractante le revine responsabilitatea primară, conform principiului subsidiarității, de a garanta respectarea drepturilor și libertăților definite în prezenta Convenție și protocoalele la aceasta și că, în acest sens, acestea beneficiază de o marjă de apreciere, sub controlul Curții Europene a Drepturilor Omului instituite prin prezenta Convenție

- ▶(la data 05-dec-2014 Actul completat de Art. 1 din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

au convenit asupra celor ce urmeaza:

Art. 1: Obligatia de a respecta drepturile omului

- ▶(la data 13-iul-1995 Art. 1 modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Inaltele parti contractante recunosc oricarei persoane aflate sub jurisdicia lor drepturile si libertatile definite in titlul I al prezentei conventii.

Titlul I: Drepturi si libertati

- ▶(la data 13-iul-1995 titlul I modificat de Art. 2, punctul 2. din Protocolul 11/1994)

Art. 2: Dreptul la viata

- ▶(la data 13-iul-1995 Art. 2 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Dreptul la viata al oricarei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzata cuiva in mod intentionat, decit in executarea unei sentinte capitale pronuntate de un tribunal in cazul in care infractiunea este sanctionata cu aceasta pedeapsa prin lege.

2. Moartea nu este considerata ca fiind cauzata prin incalcarea acestui articol in cazurile in care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesara la forta:

- a)** pentru a asigura apararea oricarei persoane impotriva violentei ilegale;
- b)** pentru a efectua o arestare legala sau pentru a impiedica evadarea unei persoane legal detinute;
- c)** pentru a reprima, conform legii, tulburari violente sau o insurectie.

Art. 3: Interzicerea torturii

- ▶(la data 13-iul-1995 Art. 3 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Art. 4: Interzicerea sclaviei si a muncii fortate

- ▶(la data 13-iul-1995 Art. 4 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Nimeni nu poate fi tinut in sclavie sau in conditii de aservire.

2. Nimeni nu poate fi constrins sa execute o munca fortata sau obligatorie.

3. Nu se considera munca fortata sau obligatorie in sensul prezentului articol:

- a)** orice munca impusa in mod normal unei persoane supuse detentiei in conditiile prevazute de art. 5 din prezenta conventie sau in timpul in care se afla in libertate conditionata;
- b)** orice serviciu cu caracter militar sau, in cazul celor care refuza sa satisfaca serviciul militar din motive de constiinta, in tarile in care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu in locul serviciului militar obligatoriu;
- c)** orice serviciu impus in situatii de criza sau de calamitati care ameninta viata sau bunastarea comunitatii;
- d)** orice munca sau serviciu care face parte din obligatiile civile normale.

Art. 5: Dreptul la libertate si la siguranta

- ▶(la data 13-iul-1995 Art. 5 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice persoana are dreptul la libertate si la siguranta. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu exceptia urmatoarelor cazuri si potrivit cailor legale:

- a)** daca este detinut legal pe baza condamnarii pronuntate de catre un tribunal competent;
- b)** daca a facut obiectul unei arestari sau al unei detineri legale pentru nesupunerea la o hotarire pronuntata, conform legii, de catre un tribunal ori in vederea garantarii executarii unei obligatii prevazute de lege;
- c)** daca a fost arestat sau retinut in vederea aducerii sale in fata autoritatii judiciare competente, atunci cind exista

motive verosimile de a banui ca a savirsit o infractiune sau cind exista motive temeinice de a crede in necesitatea de a-l impiedica sa savirseasca o infractiune sau sa fuga dupa savirsirea acesteia;

d) daca este vorba de detentia legala a unui minor, hotarita pentru educatia sa sub supraveghere sau despre detentia sa legala, in scopul aducerii sale in fata autoritatii competente;

e) daca este vorba despre detentia legala a unei persoane susceptibile sa transmita o boala contagioasa, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;

f) daca este vorba despre arestarea sau detentia legala a unei persoane pentru a o impiedica sa patrunda in mod ilegal pe teritoriu sau impotriva careia se afla in curs o procedura de expulzare ori de extradare.

2. Orice persoana arestata trebuie sa fie informata, in termenul cel mai scurt si intr-o limba pe care o intelege, asupra motivelor arestarii sale si asupra oricarei acuzaatii aduse impotriva sa.

3. Orice persoana arestata sau detinuta, in conditiile prevazute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusa de indata inaintea unui judecator sau a altui magistrat imputernicit prin lege cu exercitarea atributiilor judiciare si are dreptul de a fi judecata intr-un termen rezonabil sau eliberata in cursul procedurii. Punerea in libertate poate fi subordonata unei garantii care sa asigure prezentarea persoanei in cauza la audiere.

4. Orice persoana lipsita de libertatea sa prin arestare sau detinere are dreptul sa introduca un recurs in fata unui tribunal, pentru ca acesta sa statueze intr-un termen scurt asupra legalitatii detinerii sale si sa dispuna eliberarea sa daca detinerea este ilegala.

5. Orice persoana care este victima unei arestari sau a unei detineri in conditii contrare dispozitiilor acestui articol are dreptul la reparatii.

*) Se aprobă retragerea rezervei formulate de România la art. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 4 decembrie 1950, care a intrat în vigoare pentru România la 20 iunie 1994.

▶(la data 29-iul-2004 Art. 5 din titlul I modificat de Art. 1, alin. (1) din Legea 345/2004)

Art. 6: Dreptul la un proces echitabil

▶(la data 13-iul-1995 Art. 6 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

▶(la data 10-feb-2017 Art. 6 din titlul I a se vedea referinte de aplicare din Decizia 37/2016)

1. Orice persoana are dreptul la judecarea in mod echitabil, in mod public si intr-un termen rezonabil a cauzei sale, de catre o instanta independenta si impartiala, instituita de lege, care va hotari fie asupra incalcarii drepturilor si obligatiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricarei acuzaatii in materie penala indreptate impotriva sa. Hotarirea trebuie sa fie pronuntata in mod public, dar accesul in sala de sedinte poate fi interzis presei si publicului pe intreaga durata a procesului sau a unei parti a acestuia in interesul moralitatii, al ordinii publice ori al securitatii nationale intr-o societate democratica, atunci cind interesele minorilor sau protectia vietii private a partilor la proces o impun, sau in masura considerata absolut necesara de catre instanta atunci cind, in imprejurari speciale, publicitatea ar fi de natura sa aduca atingere intereselor justitiei.

2. Orice persoana acuzata de o infractiune este prezumata nevinovata pina ce vinovatia va fi legal stabilita.

3. Orice acuzat are, in special, dreptul:

a) sa fie informat, in termenul cel mai scurt, intr-o limba pe care o intelege si in mod amanuntit, asupra naturii si cauzei acuzației aduse impotriva sa;

b) sa dispuna de timpul si de inlesnirile necesare pregatirii apararii sale;

c) sa se apere el insusi sau sa fie asistat de un aparator ales de el si, daca nu dispune de mijloacele necesare pentru a plati un aparator, sa poata fi asistat in mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cind interesele justitiei o cer;

d) sa intrebe sau sa solicite audierea martorilor acuzației si sa obtina citarea si audierea martorilor apararii in aceleasi conditii ca si martorii acuzației;

e) sa fie asistat in mod gratuit de un interpret, daca nu intelege sau nu vorbeste limba folosita la audiere.

Art. 7

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o actiune sau o omisiune care, in momentul in care a fost savirsita, nu constituia o infractiune, potrivit dreptului national si international. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsa mai severa decit aceea care era aplicabila in momentul savirsirii infractiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecarii si pedepsirii unei persoane vinovate de o actiune sau de o omisiune care, in momentul savirsirii sale, era considerata infractiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de natiunile civilizate.

Art. 8: Dreptul la respectarea vietii private si de familie

▶(la data 13-iul-1995 Art. 8 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice persoana are dreptul la respectarea vietii sale private si de familie, a domiciliului sau si a corespondentei sale.

2. Nu este admis amestecul unei autoritati publice in exercitarea acestui drept decit in masura in care acest amestec este prevazut de lege si daca constituie o masura care, intr-o societate democratica, este necesara pentru securitatea nationala, siguranta publica, bunastarea economica a tarii, apararea ordinii si prevenirea faptelor penale, protejarea sanatatii sau a moralei, ori protejarea drepturilor si libertatilor altora.

Art. 9: Libertatea de gândire, de constiinta si de religie

▶(la data 13-iul-1995 Art. 9 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice persoana are dreptul la libertatea de gindire, de constiinta si de religie; acest drept include libertatea de a-si schimba religia sau convingerea, precum si libertatea de a-si manifesta religia sau convingerea in mod individual sau in colectiv, in public sau in particular, prin cult, invatamint, practici si indeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-si manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrictii decit acelea care, prevazute de lege, constituie masuri necesare, intr-o societate democratica, pentru siguranta publica, protectia ordinii, a sanatatii sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor si libertatilor altora.

Art. 10: Libertatea de exprimare

▶(la data 13-iul-1995 Art. 10 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice persoana are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie si libertatea de a primi sau de a comunica informatii ori idei fara amestecul autoritatilor publice si fara a tine seama de frontiere. Prezentul articol nu impiedica statele sa supuna societatile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertati ce comporta indatoriri si responsabilitati poate fi supusa unor formalitati, conditii, restrictii sau sanctiuni prevazute de lege, care constituie masuri necesare, intr-o societate democratica, pentru

securitatea nationala, integritatea teritoriala sau siguranta publica, apararea ordinii si prevenirea infractiunilor, protectia sanatatii sau a moralei, protectia reputatiei sau a drepturilor altora pentru a impiedica divulgarea de informatii confidentiale sau pentru a garanta autoritatea si imparialitatea puterii judecatoresti.

Art. 11: Libertatea de întrunire si de asociere

▶(la data 13-iul-1995 Art. 11 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice persoana are dreptul la libertatea de intrunire pasnica si la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu altii sindicate si de a se afilia la sindicate pentru apararea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrictii decit acelea care, prevazute de lege, constituie masuri necesare, intr-o societate democratica, pentru securitatea nationala, siguranta publica, apararea ordinii si prevenirea infractiunilor, protejarea sanatatii sau a moralei ori pentru protectia drepturilor si libertatilor altora. Prezentul articol nu interzice ca restrictii legale sa fie impuse exercitarii acestor drepturi de catre membrii fortelor armate, ai politiei sau ai administratiei de stat.

Art. 12: Dreptul la casatorie

▶(la data 13-iul-1995 Art. 12 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Incepind cu virsta stabilita prin lege, barbatul si femeia au dreptul de a se casatori si de a intemeia o familie conform legislatiei nationale ce reglementeaza exercitarea acestui drept.

Art. 13: Dreptul la un recurs efectiv

▶(la data 13-iul-1995 Art. 13 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Orice persoana, ale carei drepturi si libertati recunoscute de prezenta conventie au fost incalcate, are dreptul sa se adreseze efectiv unei instante nationale, chiar si atunci cind incalcare s-ar datora unor persoane care au actionat in exercitarea atributiilor lor oficiale.

Art. 14: Interzicerea discriminarii

▶(la data 13-iul-1995 Art. 14 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Exercitarea drepturilor si libertatilor recunoscute de prezenta conventie trebuie sa fie asigurata fara nici o deosebire bazata, in special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine nationala sau sociala, apartenenta la o minoritate nationala, avere, nastere sau orice alta situatie.

Art. 15: Derogare în caz de stare de urgenta

▶(la data 13-iul-1995 Art. 15 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. In caz de razboi sau de alt pericol public ce ameninta viata natiunii, orice inalta parte contractanta poate lua masuri care deroga de la obligatiile prevazute de prezenta conventie, in masura stricta in care situatia o cere si cu conditia ca aceste masuri sa nu fie in contradictie cu alte obligatii care decurg din dreptul international.

2. Dispozitia precedenta nu ingaduie nici o derogare de la art. 2, cu exceptia cazului de deces rezultind din acte licite de razboi, si nici de la art. 3, art. 4 paragraful 1 si art. 7.

3. Orice inalta parte contractanta ce exercita acest drept de derogare il informeaza pe deplin pe secretarul general al Consiliului Europei cu privire la masurile luate si la motivele care le-au determinat. Aceasta trebuie, de asemenea, sa informeze pe secretarul general al Consiliului Europei si asupra datei la care aceste masuri au incetat a fi in vigoare si de la care dispozitiile conventiei devin din nou deplin aplicabile.

Art. 16: Restrictii ale activitatii politice a strainilor

▶(la data 13-iul-1995 Art. 16 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Nici o dispozitie a art. 10, 11 si 14 nu poate fi considerata ca interzicind inaltele parti contractante sa impuna restrictii activitatii politice a strainilor.

Art. 17: Interzicerea abuzului de drept

▶(la data 13-iul-1995 Art. 17 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Nici o dispozitie din prezenta conventie nu poate fi interpretata ca implicind, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfasura o activitate sau de a indeplini un act ce urmareste distrugerea drepturilor sau a libertatilor recunoscute de prezenta conventie sau de a aduce limitari mai ample acestor drepturi si libertati decit acelea prevazute de aceasta conventie.

Art. 18: Limitarea folosirii restrângerii drepturilor

▶(la data 13-iul-1995 Art. 18 din titlul I modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Restrictiile care, in termenii prezentei conventii, sint aduse respectivelor drepturi si libertati nu pot fi aplicate decit in scopul pentru care ele au fost prevazute.

TITLUL II: Curtea Europeana a Drepturilor Omului

Art. 19: Înfiintarea Curtii

Pentru a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele parti contractante din prezenta conventie si din protocoalele sale, se înfiinteaza o Curte Europeana a Drepturilor Omului, numita în continuare Curtea. Aceasta va functiona permanent.

Art. 20: Numarul judecatorilor

Curtea se compune dintr-un numar de judecatori egal cu cel al înaltelor parti contractante.

Art. 21: Conditii de exercitare a functiilor

1. Judecatorii trebuie sa se bucure de cea mai înalta reputatie morala si sa întruneasca conditiile cerute pentru exercitarea unor înalte functii judiciare sau sa fie juristi având o competenta recunoscuta.

2. Candidatii trebuie să aibă mai puțin de 65 de ani la data până la care lista de trei candidați este așteptată de Adunarea Parlamentară, în temeiul art. 22.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 21, punctul 1. din titlul II completat de Art. 2, punctul 1. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

3. Judecatorii își exercita mandatul cu titlu individual.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 21, punctul 2. din titlul II modificat de Art. 2, punctul 1. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

4. În cursul mandatului lor, judecatorii nu pot exercita nici o activitate incompatibila cu cerintele de independenta, de imparialitate sau de disponibilitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problema ridicata în aplicarea acestui paragraf este rezolvata de catre Curte.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 21, punctul 3. din titlul II modificat de Art. 2, punctul 1. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

Art. 22: Alegerea judecatorilor

1. Judecatorii sunt alesi de Adunarea Parlamentara în numele fiecărei înalte parti contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o lista de trei candidati prezentati de înalta parte contractanta.

2. [textul din Art. 22, punctul 2. din titlul II a fost abrogat la 22-iun-2005 de Art. 1, punctul 1. din Protocolul 14/2004]

Art. 23: Durata mandatului și revocarea

1. Judecătorii sunt aleși pentru o perioadă de 9 ani. Ei nu pot fi realesi.

2. [textul din Art. 23, punctul 2. din titlul II a fost abrogat la 05-dec-2014 de Art. 2, punctul 3. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013]

2. Judecătorii rămân în funcție până la înlocuirea lor. Ei continuă totuși să se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizați.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 23, punctul 3. din titlul II modificat de Art. 2, punctul 3. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

3. Un judecător nu poate fi revocat din funcție decât dacă ceilalți judecători decid, cu o majoritate de două treimi, că el nu mai corespunde condițiilor cerute.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 23 din titlul II modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

▶(la data 05-dec-2014 Art. 23, punctul 4. din titlul II modificat de Art. 2, punctul 3. din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

Art. 24:

[textul din Art. 24 din titlul II a fost abrogat la 22-iun-2005 de Art. 3, punctul 1. din Protocolul 14/2004]

1. Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organizare sunt stabilite prin regulamentul Curții.

2. Atunci când se pronunță în complet de judecător unic, Curtea este asistată de raportori care își exercită funcțiile sub autoritatea președintelui Curții. Ei fac parte din grefa Curții.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 25 din titlul II modificat de Art. 4, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 24: Grefa și raportorii

Art. 25: Adunarea plenară a Curții

1. Curtea reunită în Adunarea plenară:

a) alege, pentru o durată de 3 ani, pe președintele sau și pe unul sau doi vicepreședinți; ei pot fi realesi;

b) constituie Camere pentru o perioadă determinată;

c) alege președintele camerelor Curții, care pot fi realesi;

d) adoptă regulamentul Curții;

e) alege grefierul și unul sau mai mulți grefieri adjuncți;

f) formulează orice cerere în temeiul art. 26 alin. 2

▶(la data 22-iun-2005 Art. 26 din titlul II modificat de Art. 5, alin. (1) din Protocolul 14/2004)

Art. 26: Completele de judecători unici, comitete, Camere și Marea Cameră

1. Pentru examinarea cauzelor deduse judecății Curții, aceasta se constituie din complete formate din judecător unic, comitete de 3 judecători, Camere de 7 judecători și Marea Cameră, formată din 17 judecători. Camerele Curții constituie comitete pentru o perioadă determinată.

2. La cererea Adunării generale a Curții, Comitetul Miniștrilor poate să reducă la 5 numărul judecătorilor Camerelor, prin decizie unanimă și pentru o perioadă determinată.

3. Judecătorul unic nu va examina nici o cerere introdusă împotriva Înaltei părți contractante în numele căreia a fost ales.

4. Judecătorul ales în numele unei înalte părți contractante care este parte în cauză este membru de drept al Camerei sau al Marii Camere. În absența sa ori în cazul în care nu poate participa, va participa în calitate de judecător o persoană aleasă de președintele Curții de pe o listă prezentată în prealabil de către Înalta parte contractantă.

5. De asemenea, fac parte din Marea Cameră președintele Curții, vicepreședinții, președinții Camerelor și alți judecători desemnați în conformitate cu regulamentul Curții. Când cauza este transmisă Marii Camere în temeiul art. 43, nici un judecător al Camerei care a pronunțat decizia nu poate să facă parte din Marea Cameră, cu excepția președintelui Camerei și a judecătorului care a participat în numele Înaltei părți contractante interesate.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 27 din titlul II modificat de Art. 6, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 27: Competența judecătorilor unici

1. Judecătorul unic poate declara inadmisibilă o cauză, în temeiul art. 34, sau poate decide radierea ei de pe rol atunci când o asemenea decizie poate fi luată fără o examinare suplimentară.

2. Decizia este definitivă.

3. Dacă judecătorul unic nu declară inadmisibilă o cauză sau nu o radiază de pe rol, acesta o va transmite unui comitet sau unei Camere pentru o examinare suplimentară.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 26 din titlul II completat de Art. 7, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 28: Competența comitetelor

1. Un comitet sesizat cu o cerere individuală formulată în temeiul art. 34 poate, cu unanimitate de voturi:

a) să o declare ca fiind inadmisibilă sau să o radieze de pe rol, atunci când o asemenea decizie poate fi luată fără o examinare suplimentară; sau

b) să o declare ca admisibilă și să pronunțe în același timp o hotărâre pe fond, atunci când problema referitoare la interpretarea sau aplicarea Convenției ori a protocoalelor sale, care este la originea cauzei, face obiectul unei jurisprudențe constante a Curții.

2. Deciziile și hotărârile prevăzute la alin. 1 sunt definitive.

3. Dacă judecătorul ales în numele Înaltei părți contractante, parte în cauză, nu este membru al comitetului, acesta din urmă poate, în orice fază a procedurii, să îl invite să participe în locul unuia dintre membri, ținând seama de toți factorii pertinente, inclusiv dacă partea a contestat aplicarea procedurii prevăzute la alin. 1.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 28 din titlul II modificat de Art. 8, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 29: Decizii ale Camerelor asupra admisibilității și fondului

1. Dacă nu a fost luată nici o decizie în temeiul art. 27 sau 28 și nici nu a fost pronunțată o hotărâre potrivit art. 28, Camera se pronunță asupra admisibilității și a fondului cererilor individuale formulate conform art. 34. Decizia asupra admisibilității poate fi luată separat.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 29, punctul 1. din titlul II modificat de Art. 9, alin. (1), punctul 1. din Protocolul 14/2004)

2. O Camera se pronunță asupra admisibilității și a fondului cererilor introduse de state în virtutea art. 33. Cu excepția cazurilor în care Curtea decide altfel, în cazuri excepționale decizia asupra admisibilității se ia separat.

3. [textul din Art. 29, punctul 3. din titlul II a fost abrogat la 22-iun-2005 de Art. 9, alin. (1), punctul 3. din Protocolul 14/2004]

Art. 30: Desesizarea în favoarea Marii Camere

În cazul în care cauza adusa înaintea unei Camere ridica o problema grava privitoare la interpretarea conventiei sau a protocoalelor sale, sau daca solutionarea unei probleme poate conduce la o contradictie cu o hotarâre pronuntata anterior de Curte, Camera poate, atât timp cât nu a pronuntat hotarârea sa, sa se desesizeze în favoarea Marii Camere.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 30 din titlul II modificat de Art. 3 din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

Art. 31: Atributii ale Marii Camere

Marea Camera:

a) se pronunta asupra cererilor introduse în virtutea art. 33 sau a art. 34, atunci când cauza ia fost deferita de Camera în virtutea art. 30 sau când cauza i-a fost deferita în virtutea art. 43;

b) se pronunță asupra aspectelor cu privire la care Curtea este sesizată de către Comitetul Miniștrilor în temeiul art. 46 alin. 4; și

c) examineaza cererile de aviz consultativ introduse în virtutea art. 47.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 31 din titlul II modificat de Art. 10, alin. (1) din Protocolul 14/2004)

Art. 32: Competenta Curtii

1. Competenta Curtii acopera toate problemele privind interpretarea si aplicarea conventiei si a protocoalelor sale, care îi sunt supuse în conditiile prevazute în art. 33, 34, 46 si 47.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 32, punctul 1. din titlul II modificat de Art. 11, alin. (1) din Protocolul 14/2004)

2. În caz de contestare a competentei sale, Curtea hotaraste.

Art. 33: Cauze interstatale

Orice înalta parte contractanta poate sesiza Curtea asupra oricarei pretinse încălcare a prevederilor conventiei si ale protocoalelor sale de catre o alta înalta parte contractanta.

Art. 34: Cereri individuale

Curtea poate fi sesizata printr-o cerere de catre orice persoana fizica, orice organizatie neguvernamentala sau de orice grup de particulari care se pretinde victima a unei încălcare de catre una dintre înaltele parti contractante a drepturilor recunoscute în conventie sau în protocoalele sale. Înaltele parti contractante se angajeaza sa nu împiedice prin nici o masura exercitiul eficace al acestui drept.

Art. 35: Conditii de admisibilitate

1. Curtea nu poate fi sesizata decât dupa epuizarea cailor de recurs interne, asa cum se înțelege din principiile de drept international general recunoscute, si într-un termen de 4 luni, începând cu data deciziei interne definitive.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 35, punctul 1. din titlul II modificat de Art. 4 din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

2. Curtea nu retine nici o cerere individuala introdusa în aplicarea art. 34, daca:

a) ea este anonima; sau

b) ea este în mod esential aceeasi cu o cerere examinata anterior de catre Curte sau deja supusa unei alte instante internationale de ancheta sau de reglementare si daca ea nu contine fapte noi.

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în temeiul art. 34, atunci când apreciază că:

a) cererea este incompatibilă cu prevederile Convenției sau ale protocoalelor sale, este în mod vădit neîntemeiată ori abuzivă; sau

b) reclamantul nu a suferit nici un prejudiciu important, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin protocoalele sale impune examinarea pe fond a cererii.

▶(la data 05-dec-2014 Art. 35, punctul 3., litera B. din titlul II modificat de Art. 5 din capitolul 1 din Protocolul 15/2013)

4. Curtea respinge orice cerere pe care o considera inadmisibila în aplicarea prezentului articol. Ea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

Art. 36: Interventia tertilor

1. În orice cauza aflata în fata unei Camere sau a Marii Camere, o înalta parte contractanta, al carei cetatean este reclamantul, are dreptul de a prezenta observatii scrise si de a lua parte la audieri.

2. În interesul bunei administrari a justitiei, presedintele Curtii poate invita orice înalta parte contractanta care nu este parte în cauza sau orice persoana interesata, alta decât reclamantul, sa prezinte observatii scrise sau sa ia parte la audiere.

3. În orice cauză aflată pe rolul unei Camere sau al Marii Camere comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei poate prezenta observații scrise și poate lua parte la audieri.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 36 din titlul II completat de Art. 13, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 37: Scoaterea de pe rol

1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstantele permit sa se traga concluzia ca:

a) solicitantul nu doreste sa o mai mentina; sau

b) litigiul a fost rezolvat; sau

c) pentru orice alt motiv, constatat de Curte, continuarea examinarii cererii nu se mai justifica.

Totusi Curtea continua examinarea cererii daca respectarea drepturilor omului garantate prin conventie si prin protocoalele sale o cere.

2. Curtea poate hotărî repunerea pe rol a unei cereri atunci când ea considera ca împrejurările o justifica.

Art. 38: Examinarea în contradictoriu a cauzei

Curtea examinează cauza în condiții de contradictorialitate cu reprezentanții părților și, dacă este cazul, procedează la o anchetă, pentru a cărei bună desfășurare înaltele părți contractante implicate vor pune la dispoziție toate facilitățile necesare.

Art. 39: Soluționări pe cale amiabilă

1. În orice etapă a procedurii Curtea se poate pune la dispoziția părților în vederea soluționării pe cale amiabilă a cauzei, care să reflecte respectarea drepturilor omului, așa cum sunt recunoscute acestea în Convenție și în protocoalele sale.

2. Procedura descrisă la alin. 1 este confidențială.

3. În cazul încheierii unei convenții de rezolvare amiabilă, Curtea scoate cauza de pe rol printr-o decizie care se limitează la o prezentare sumară a situației de fapt și a soluției adoptate.

4. Această decizie este transmisă Comitetului Miniștrilor, care supraveghează executarea clauzelor din convenția de soluționare pe cale amiabilă, așa cum au fost reținute în decizie.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 39 din titlul II modificat de Art. 15, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 40: Audiere publică și acces la documente

1. Audierea este publică, în afara cazului în care Curtea nu decide altfel, motivat de circumstanțe excepționale.

2. Documentele depuse la grefa sunt accesibile publicului, în afara cazului în care președintele Curtii nu decide altfel.

Art. 41: Reparatie echitabila

Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei parti contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

Art. 42: Hotărârile Camerelor

Hotărârile Camerelor devin definitive conform dispozițiilor art. 44 paragraful 2.

Art. 43: Retrimiterarea în fata Marii Camere

1. Într-un termen de 3 luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiterarea cauzei în fata Marii Camere.

2. Un colegiu de cinci judecatori ai Marii Camere acceptă cererea în cazul în care cauza ridică o problemă gravă referitoare la interpretarea sau la aplicarea convenției sau a protocoalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general.

3. În cazul în care colegiul acceptă cererea, Marea Camera se pronunță asupra cauzei printr-o hotărâre.

Art. 44: Hotărâri definitive

1. Hotărârea Marii Camere este definitivă.

2. Hotărârea unei Camere devine definitivă:

a) atunci când partile declară că ele nu vor cere retrimiterarea cauzei în fata Marii Camere; sau

b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiterarea cauzei în fata Marii Camere nu a fost cerută; sau

c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiterare formulată potrivit art. 43.

3. Hotărârea definitivă se publică.

Art. 45: Motivarea hotărârilor și deciziilor

1. Hotărârile, precum și deciziile care declară cererile admisibile sau inadmisibile sunt motivate.

2. Dacă hotărârea nu exprimă în totalitate sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să adauge acesteia expunerea opiniei sale separate.

Art. 46: Forța obligatorie și executarea hotărârilor

1. Înaltele părți contractante se obligă să se conformeze hotărârilor definitive ale Curtii, pronunțate în cauzele în care sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curtii se transmite Comitetului Miniștrilor care supraveghează executarea acesteia.

3. În cazul în care Comitetul Miniștrilor consideră că supravegherea executării unei hotărâri definitive este împiedicată de o dificultate de interpretare a acestei hotărâri, el poate sesiza Curtea pentru a se pronunța asupra acestei probleme de interpretare. Decizia cu privire la sesizarea Curtii se ia prin vot cu o majoritate de două treimi din numărul reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului Miniștrilor.

4. În cazul în care Comitetul Miniștrilor consideră că o înaltă parte contractantă refuză să se conformeze unei hotărâri definitive pronunțate într-un litigiu în care este parte, acesta poate, după ce a pus în întârziere înalta parte contractantă, să sesizeze Curtea cu privire la problema respectării de către aceasta a obligației prevăzute la alin. 1, printr-o decizie luată cu votul majorității de două treimi din numărul reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului Miniștrilor.

5. Dacă Curtea constată o încălcare a prevederilor alin. 1, trimite cauza Comitetului Miniștrilor pentru ca acesta să examineze măsurile care se impun. Dacă Curtea constată că nu s-a produs o încălcare a prevederilor alin. 1, va transmite cauza Comitetului Miniștrilor, care va decide încetarea supravegherii executării.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 46 din titlul II modificat de Art. 16, punctul 1. din Protocolul 14/2004)

Art. 47: Avize consultative

1. Curtea poate, la cererea Comitetului Miniștrilor, să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea convenției și a protocoalelor sale.

2. Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de conținutul sau de întinderea drepturilor și a libertăților definite în titlul I al convenției și în protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul Miniștrilor ar putea să ia cunoștința ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în convenție.

3. Decizia Comitetului Miniștrilor de a cere un aviz Curtii este luată prin votul majorității reprezentanților care au dreptul de a face parte din acesta.

Art. 48: Competența consultativă a Curtii

Curtea decide dacă cererea de aviz consultativ prezentată de Comitetul Miniștrilor este de competența sa, așa cum aceasta este definită de art. 47.

Art. 49: Motivarea avizelor consultative

1. Avizul Curtii trebuie motivat.

2. Dacă avizul nu exprimă în tot sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să alature acestuia expunerea opiniei sale separate.

3. Avizul Curtii este transmis Comitetului Miniștrilor.

Art. 50: Cheltuieli de functionare a Curtii

Cheltuielile de functionare a Curtii sunt în sarcina Consiliului Europei.

Art. 51: Privilegii si imunitati ale judecatorilor

Judecatorii se bucura, pe timpul exercitarii functiilor lor, de privilegiile si imunitatile prevazute la art. 40 din Statutul Consiliului Europei si de acordurile încheiate în virtutea acestui articol.

▶(la data 13-iul-1995 titlul II modificat de Art. 1, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Titlu III:

[textul din titlul III a fost abrogat la 13-iul-1995 de Art. 1, punctul 1. din Protocolul 11/1994]

Titlu IV:

[textul din titlul IV a fost abrogat la 13-iul-1995 de Art. 1, punctul 1. din Protocolul 11/1994]

Titlu V:Titlul III: Dispozitii diIIIerse

▶(la data 13-iul-1995 titlul III modificat de Art. 2, punctul 2. din Protocolul 11/1994)

▶(la data 13-iul-1995 titlul V modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 57

▶(la data 13-iul-1995 Art. 57 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 52: Anchetele secretarului general

▶(la data 13-iul-1995 Art. 52 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Oricare inalta parte contractanta va furniza, la solicitarea secretarului general al Consiliului Europei, explicatiile cerute asupra felului in care dreptul sau intern asigura aplicarea efectiva a tuturor dispozitiilor acestei conventii.

Art. 58

[textul din Art. 58 din titlul III a fost abrogat la 13-iul-1995 de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994]

Art. 59

[textul din Art. 59 din titlul III a fost abrogat la 13-iul-1995 de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994]

Art. 60

▶(la data 13-iul-1995 Art. 60 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 53: Apararea drepturilor omului recunoscute

▶(la data 13-iul-1995 Art. 53 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Nici o dispozitie din prezenta conventie nu va fi interpretata ca limitind sau aducind atingere drepturilor omului si libertatilor fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricarei parti contractante sau oricarei alte conventii la care aceasta parte contractanta este parte.

Art. 61

▶(la data 13-iul-1995 Art. 61 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 54: Competentele Comitetului Ministrilor

▶(la data 13-iul-1995 Art. 54 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Nici o dispozitie a prezentei conventii nu aduce atingere competentelor conferite Comitetului Ministrilor prin Statutul Consiliului Europei.

Art. 62

▶(la data 13-iul-1995 Art. 62 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 55: Renuntarea la alte mijloace de reglementare a diferendelor

▶(la data 13-iul-1995 Art. 55 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

Inaltele parti contractante renunta reciproc, in afara unei intelegeri speciale, sa se prevaleze de tratatele, conventiile sau de declaratiile care exista intre ele, in vederea supunerii, pe calea unei cereri, a unui diferend aparut din interpretarea sau aplicarea prezentei conventii unui alt mod de reglementare decit cele prevazute de numita conventie.

Art. 63

▶(la data 13-iul-1995 Art. 63 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 56: Aplicare teritoriala

▶(la data 13-iul-1995 Art. 56 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Orice stat poate, in momentul ratificarii, sau in orice alt moment ulterior sa declare, prin notificare adresata secretarului general al Consiliu lui Europei, ca prezenta conventie se va aplica sub rezerva paragrafului 4 al prezentului articol tuturor sau unuia dintre teritoriile ale caror relatii internationale el le asigura.

2. Conventia se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate in notificare incepind cu a 30-a zi socotita de la data la care secretarul general al Consiliului Europei va fi primit aceasta notificare.

3. In respectivele teritorii, dispozitiile prezentei conventii vor fi apli cate tinind seama de necesitatile locale.

4. Orice stat care a facut o declaratie conform primului paragraf din acest articol poate ulterior, in orice moment, sa declare relativ la unul sau mai multe teritorii vizate in aceasta declaratie ca accepta competenta Curtii de a lua cunostinta de cererile persoanelor fizice, organizatiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform art. 34 din prezenta conventie.

▶(la data 13-iul-1995 Art. 56 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 2. din Protocolul 11/1994)

Art. 64

▶(la data 13-iul-1995 Art. 64 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 57: Rezerve

▶(la data 13-iul-1995 Art. 57 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Oricare stat poate, in momentul semnarii prezentei conventii sau al depunerii instrumentului sau de ratificare, sa formuleze o rezerva in lega tura cu o dispozitie anume a conventiei, in masura in care o lege atunci in vigoare pe teritoriul sau nu este conforma cu aceasta dispozitie. Rezervele cu caracter general nu sint autorizate in termenii prezentului articol.

2. Orice rezerva emisa conform prezentului articol necesita o scurta expunere privind legea in cauza.

Art. 65

▶(la data 13-iul-1995 Art. 65 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 58: Denuntare

▶(la data 13-iul-1995 Art. 58 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. O inalta parte contractanta nu poate denunta prezenta conventie decit dupa expirarea unui termen de 5 ani incepind cu data intrarii in vigoare a conventiei in ceea ce o priveste si prin intermediul unui preaviz de 6 luni, dat printr-o notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, care informeaza despre aceasta celelalte parti contractante.

2. Aceasta denuntare nu poate avea drept efect sa dezlege inalta parte contractanta interesata de obligatiile continute in prezenta conventie in ceea ce priveste orice fapt care, putind constitui o incalcare a acestor obligatii, ar fi fost comis de ea anterior datei la care denuntarea isi produce efectele.

3. Sub aceeasi rezerva ar inceta de a mai fi parte la prezenta conventie orice parte contractanta care ar inceta de a mai fi membru al Consiliului Europei.

4. Conventia poate fi denuntata conform dispozitiilor paragrafelor precedente in ceea ce priveste orice teritoriu pentru care ea a fost declarata aplicabila potrivit art. 56.

▶(la data 13-iul-1995 Art. 58, punctul 4. din titlul III modificat de Art. 2, punctul 2. din Protocolul 11/1994)

Art. 66

▶(la data 13-iul-1995 Art. 66 din titlul III modificat de Art. 2, punctul 1. din Protocolul 11/1994)

Art. 59: Semnare si ratificare

▶(la data 13-iul-1995 Art. 59 din titlul III modificat de anexa 1 din Protocolul 11/1994)

1. Prezenta conventie este deschisa spre semnare membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificata. Ratificarile vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

2. Uniunea Europeană poate adera la prezenta Convenție.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 59, punctul 1. din titlul III completat de Art. 17, alin. (1), punctul 1. din Protocolul 14/2004)

3. Prezenta conventie va intra in vigoare dupa depunerea a zece instrumente de ratificare.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 59, punctul 2. din titlul III modificat de Art. 17, alin. (1), punctul 2. din Protocolul 14/2004)

4. Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, conventia va intra in vigoare din momentul depunerii instrumentului de ratificare.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 59, punctul 3. din titlul III modificat de Art. 17, alin. (1), punctul 2. din Protocolul 14/2004)

5. Secretarul general al Consiliului Europei va notifica tuturor membrilor Consiliului Europei intrarea in vigoare a conventiei, numele inaltelor parti contractante care au ratificat-o, precum si depunerea oricarui instrument de ratificare intervenita ulterior.

▶(la data 22-iun-2005 Art. 59, punctul 4. din titlul III modificat de Art. 17, alin. (1), punctul 2. din Protocolul 14/2004)

Incheiata la Roma, la 4 noiembrie 1950, in limbile franceza si engleza, ambele texte fiind egal autentice, intr-un singur exemplar care va fi depus in arhivele Consiliului Europei.

Secretarul general va transmite copie certificata tuturor semnatarii.

*) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 3, intrat in vigoare la 21 septembrie 1970, ale Protocolului nr. 5, intrat in vigoare la 20 decembrie 1971, si ale Protocolului nr. 8, intrat in vigoare la 1 ianuarie 1990 si cuprinzind, in afara de acestea, textul Protocolului nr. 2 care, in conformitate cu art. 5 paragraful 3, face parte integranta din conventie o data cu intrarea sa in vigoare la 21 septembrie 1970.

1) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 8, intrat in vigoare la 1 ianuarie 1990.

2) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 5, intrat in vigoare la 20 decembrie 1971.

3) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 8, intrat in vigoare la 1 ianuarie 1990.

4) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 3, intrat in vigoare la 21 septembrie 1970.

5) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 3, intrat in vigoare la 21 septembrie 1970 si ale Protocolului nr. 8, intrat in vigoare la 1 ianuarie 1990.

6) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 5, intrat in vigoare la 20 decembrie 1971.

7) Text revizuit in conformitate cu prevederile Protocolului nr. 8, intrat in vigoare la 1 ianuarie 1990.